

18. REGNBUE

På Nørrebro i København arbejder en gruppe kritiske psykologer med gadebørn, men der var engang, da de blev smidt ud af den indre by på grund af samfundsundergravende virksomhed

Tidligt om morgenen d. 20. oktober 1993 stormede over et hundrede kampklædte betjente Studenternes Hus i Købmagergade i København. Huset blev ransaget fra kælder til kvist, og i et skab fandt politiet „et lager af slag- og stikvåben“. Forsiden af Ekstra Bladet skreg: „Terrorist-rede på universitetet“, og i lederen stod der: „Studerterhuset har spillet en vigtig rolle for den kommende revolution. Det er her, eliten er blevet hærdet, det er her, proletariatets spydspids har skærpet sig til den kommende kamp.“

Politiets våbenfund bestod af otte telekabler, skåret til som knipler samt et jernrør, og i Ekstra Bladet var forargelsen uden ende: „De har talt om revolution og væbnet kamp og modstand og modmagt og imperialisme og øvet sig i våbenbrug og indført kontrol og sanktioner ... de skal ud af klappen.“ Det skete også. Studenterhuset blev lukket og de ansvarlige for våbnene blev ekskluderet. Det viste sig at være en studentergruppe der kaldte sig *Regnbuen* og som erklærede sig som tilhængere af den kritiske psykologi der blev udviklet på Freie Universität i Berlin i 1970'erne. Da Regnbuen blev ekskluderet jubede gruppens fjender, for dem havde den mange af.

I København var nynazisterne aktive i deres forfølgelse af venstreorienterede. I Studenterhuset var der en gruppe der dyrkede Asatroen og som blev mistænkt for at være fascistisk. Der var fordækte kontakter fra universitetets ledelse til Politiets Efterretningstjeneste, og Studenterhuset var plaget af jævnlige indbrud og hærværk. Der blev malet hagekors på

væggene. Interne papirer blev stjålet og nogle af dem dukkede op i Ekstra Bladet. Folk blev truet på livet. Året før havde en brevbombe dræbt en aktivist på Internationale Socialisters kontor, og de otte telekabler og jernstangen var beregnet til selvforsvar, forklarede Regnbuen, hvis formål i øvrigt var „at yde gratis rådgivning, vejledning og terapi til mennesker i krise og nød“. Men det var der ingen der tog notits af dengang, da de som terrorister blev jaget ud af den indre by.

I dag, ca. fire år senere, holder Regnbuen til øverst oppe i et baghus på Nørrebro. Lokalerne er åbne og lyse, og på et bord står en buket blomster og en statuette af Anker Jørgensen. For Regnbuen har netop modtaget Anker-prisen på 50.000 kroner fra HK for dens indsats over for nogle af de svageste og mest udsatte af storbyens unge.

Siden uddrivelsen af Studenterhuset har Regnbuen haft en hård tid. I lighed med andre frivillige organisationer må man søge støtte, hvor den er at få, men det fører til en højst usikker tilværelse, for man kan aldrig være sikker på om der er penge til næste år. Et år gav Socialministeriet nogle penge. Næste år kom der afslag. I København mente socialdirektoratet, at Regnbuen måtte høre hjemme i Sundhedsdirektoratet. I Sundhedsdirektoratet mente man, at Regnbuen bestemt måtte høre hjemme i Socialdirektoratet. Resultatet blev også her et afslag. Foråret 1997 var særlig slemt. Det ene afslag fulgte efter det andet, og rådgiverne i gruppen følte sig efterhånden lige så magtesløse som de unge, der kom for at få hjælp. Men i sidste øjeblik fik Regnbuen støtte fra Bydelsrådet for Nørrebro, kort tid efter fulgte Anker-prisen fra HK. Der kom penge fra mennesker, der selv havde prøvet at være gadebørn, og der kom penge fra Odd Fellow Ordenens Børnefond, hvorved der blev råd til at betale husleje, at købe en Christiania-cykel og en kopimaskine.³²

Regnbuen har ikke råd til at annoncere, men „de unge finder frem til os, fordi de har hørt om os,“ siger Kalle Birck Madsen, der i sin tid blev udråbt til at være gruppens „ideo-

logiske bannerfører". I Regnbuen kan de unge komme og gå som de har lyst, for Regnbuen har i princippet åbent døgnnet rundt. Første gang sidder en ung måske bare og kigger. Næste gang drister han eller hun sig måske til at bede om en personlig samtale.

To tredjedele af dem der kommer i Regnbuen er i øvrigt piger. En af dem kom fra en lille provinsby. Hendes historie er typisk for de unge, der bliver hjulpet af Regnbuen.

Da pigen var femten, blev hun anbragt på en pension, fordi hendes mor, der var enlig, ikke længere kunne styre sin datter. Pigen var desuden helt enormt skoletræt, men hun fik dog sin 10. klasses eksamen og også noget arbejde. Men så lukkede virksomheden, og da hun boede i et område med stor arbejdsløshed, tog hun sin rygsæk og drog af sted til København. Det var sommer og hun var 16 år. Så længe det var varmt i vejret klarede hun sig uden bolig, og da det blev koldt flyttede hun ind hos nogle bekendte, hun havde fået. Hun boede lidt på skift, snart hos en, snart hos en anden. På et tidspunkt blev hun udsat for noget der kan beskrives som voldtægt, men hun valgte at tie og holde det for sig selv, hvilket er typisk for mange kvinder i den situation. Når de kommer ud for et overgreb, og de befinder sig i en situation, hvor de er henvist til at klare sig selv, føler de sig nødsaget til at lade som om overgrebet ikke har fundet sted. Hvis de indrømmer over for sig selv, at det har fundet sted, har de også indrømmet, at de ikke længere kan klare sig selv, men de har intet valg, for de har ingen venner og ingen familie. Sådan var det også med den unge kvinde. Hun prøvede at leve videre, men mere sky end før. Hun sov efterhånden mere på trappeopgange og på værtshuse end hos sine bekendte. En dag kom hun på skadestue med en stofpsykose. De udskrev hende samme dag – vel vidende, at hun ikke havde arbejde og heller ikke noget sted at bo. Det eneste hun havde var et medlemskab af A-kassen, men da hun blev indlagt med en ny stofpsykose, overførte hospitalet hende til den lukkede afdeling, for nu havde man set hende så mange

gange, at man mente, at hun havde brug for ordentlig støtte til at få hold på sit liv. Efter et stykke tid kunne hun ikke holde ud at være på den lukkede afdeling, for der skete jo ikke noget med hende. Hun fik da lov til at komme over på den åbne afdeling, men efter et tidsrum forlod hun også den. Lægerne indberettede derefter til socialvæsenet, at patienten havde forladt hospitalet imod den lægelige ekspertises anbefalinger. Det medførte, at hun ikke længere var berettiget til at modtage sygedagpenge eller dagpenge, og hun overgik derefter til bistandshjælp, men fik samtidig at vide, at hvis hun ikke skaffede sig en folkeregisteradresse, kunne hun ikke få udbetalt sin bistandshjælp næste gang, og i den situation fandt hun frem til Regnbuen.

I dag har hun en bolig og hun har også haft arbejde, men hun er meget skrøbelig. Hun er bange for naboerne. Hun mener, at der er mikrofoner alle vegne. Kalle forklarer hendes paranoia, som et symbolsk udtryk for, at hun er bange for at blive isoleret i sin lejlighed.

Kalle selv er uddannet psykolog med første karakter fra Københavns Universitet, og han drømte i sin tid om den store verdensrevolution. Det gør han på en måde stadig, men den kommer nok ikke i hans levetid, selvom samfundet hele tiden producerer ødelagte mennesker, og han forstår ikke, hvorfor folk finder sig i det. Han har aldrig forstået det.

Kalles far var tjenestekarl på en gård syd for Roskilde, og efterhånden som landbruget affolkedes endte faderen som den eneste ansatte på gården. Til gengæld fik han titel af bestyrer, hvad der dog hverken ændrede hans arbejde eller hans løn, for det var umuligt at ændre på noget. Kalle så folk blive slidt op i grusgraven og på fabrikkerne, og ingen var i stand til at lave om på de stivnede magtforhold. I gymnasiet gik han sammen med overklassebørn fra hjem, hvor mødrene var på nervepiller og fædrene drak som svin. Alle syntes åbenbart det var i orden. Som studerende boede han i et slumkvarter nær Nyboder, hvor det vrimlede med narkomaner, drankere, fallerede direktører og prostituerede, og de

havde det alle ad helvede til. Alligevel gjorde de ikke oprør.

Kalle har set mange liv gå i stykker, og hvad ham selv angår, stammede han som barn og ung. Derfor studerede han datalogi og matematik, for hverken tal eller computere lod sig påvirke af en smule stammen. Men det var også en måde at gemme sig på, og efter nogle år besluttede Kalle, at han ikke mere ville lade sig styre af sit handicap, og han gav sig derfor til at læse psykologi på Københavns Universitet, for han troede, at han kunne finde et svar på sine problemer; men han blev dybt skuffet. På psykologistudiet fandt han de samme mekanismer som havde ødelagt livet for mange af de mennesker, han havde kendt siden han var barn. Der var en individorienteret konkurrence, hvor de stærkeste klarede sig, mens folk fra ikke-akademiske miljøer havde så svært ved at slå sig igennem, at mange af dem simpelthen holdt op. De oplevede at der ligesom var en hemmelighed inde i systemet. En hemmelighed som de ikke kunne nå ind til. Det var som om en usynlig mur spærrede dem vejen, og de forstod ikke hvad det var. Mange endte med at mene, at det var dem selv, der var noget i vejen med, og gav op. Men fejlen var ikke deres. Fejlen ligger andre steder. Den ligger blandt andet hos psykologerne, hvis bevidsthed er præget af deres organisationsform, som er privat og individualistisk. Det gør deres arbejde til lapperier uden egentligt perspektiv, og det gør dem selv til ensomme og ofte ulykkelige mennesker, der hele tiden må søge hjælp og trøst hos kolleger, for åndeligt talt er de både dovne, feje og uvidende og har ladet sig indfange i de borgerlige overfladeformer, hvor enhver er sin egen lykkes smed.

Kalle mener at klassekampen endnu raser på fuld kraft. Han ser samfundet som et sted, hvor der er en overklasse, der består af en kulturel og økonomisk elite. Derunder er der en middelklasse, der er præget af angst for konflikter og for forandring. Under den finder man arbejderklassen, der er præget af megen menneskelig varme og som tænker i fælles-

skaber. Her finder man megen ægte solidaritet mellem mennesker, men der er også nogen, der går under sammen med deres klasse, for de tør ikke bryde ud af frygt for at blive beskyldt for at svigte – og derfor ender det med, at alle går under.

Kalles drøm er at det alt sammen skal være anderledes. Man kunne kalde det retfærdighed, siger han og taler om muligheden af en politik der ikke handler om magt, men om at bygge noget op i fællesskab, ligesom Regnbuen, der fungerer som et lille samfund, hvor ingen bestemmer over andre og hvor ingen har pligter. I Regnbuen gør enhver det, han eller hun er god til eller har lyst til. Forpligtelsen ligger i forholdet til fællesskabet. Alt skal være så åbent og synligt som muligt. Beslutninger træffes af dem der er til stede. Når man konstaterer et behov, siger man det med det samme. At holde det tilbage indtil forventede modstandere er gået, er „strukturtenkning“ og det kritiseres stærkt, når man ser det. Men man skal også passe på, at man ikke går hen og bliver et nyt „system“ for folk, der er i klemme. Kun ved at have en struktur helt uden hierarki kan man få øje på nogle af de grundlæggende problemer i forholdet mellem mennesker, og de er med til at skabe sygdomme, hvis kerne ikke er inde i mennesket, men som ligger i de forhold, mennesker lever under.

De unge der kommer i Regnbuen er kreative, tænksomme unge, men fælles for dem er, at de står i en vanskelig situation, og mange af dem har det ikke godt med deres eget liv. En del tror ikke længere på at det kan være anderledes. Nogen har måske fået et afslag på en læreplads, de har søgt. Andre har fået nej fra en uddannelsesinstitution, og måske er de blevet mødt med afslag efter afslag. Andre igen har måske en barndom, hvor de er blevet krænket, og den historie har de med sig hele tiden, og hver gang de kommer ud for en eller anden form for intim kontakt, føler de den gamle krænkelser på ny. Endelig sker det også for flere og flere, at de lever et

omflakkende liv, fordi det kan være svært at få noget at bo i. Man bor lidt hos venner og bekendte, man bor lidt på gaden, og derefter finder man nogle andre som man bor hos en tid. Man flakker kort sagt rundt og forsøger at få fodfæste. Mange af de unge der kommer i Regnbuen har skullet klare sig alene fra en meget tidlig alder. I de senere år har man flyttet denne grænse nedad, således at man nu i en yngre alder skal tage stilling til hvad man skal arbejde med som voksen, men når man så tidligt som i 9.-10. klasse beder de unge om at tage stilling hertil, er der en gruppe, der siger stop. De kan godt se værdien af at vælge, men de kan ikke selv gøre det, og de bliver derfor kørt agterud i løbet af kort tid.

Kalle taler om de forkastede unge. Det er den gruppe der bliver sendt fra socialcentrene til de steder hvor man aktiverer, men det kan en del af de unge faktisk ikke klare, og de bliver derfor sendt tilbage til socialcentrene, hvor man ikke aner, hvad man skal stille op med dem, for hvis de ikke kan arbejde i traditionel forstand, aner man ikke sine levende råd. Arbejdet er blevet altings håb. Hvis bare man får noget arbejde, tror man, at det vil det klare alle livets problemer, men sådan er det ikke, og en del af de unge svarer på denne idioti med at melde sig ud af det etablerede samfund. Flere og flere lever helt uden for samfundet. De modtager ingen bistandshjælp. De har ingen folkeregisteradresse. De bor måske i skurvogne i byens udkanter. Måske i forladte stuehuse på landet. På Nørrebro er der mange der deler små lejligheder, og der er også mange der bor under andres navn. Denne udvikling vil medføre, at vi snart får et proletariat som man skal tilbage til 30'erne for at finde magen til.

Andelen af unge der har været i kontakt med psykiatrien er også stigende, men deres liv er ikke blevet mere tåleligt af den grund. Typisk har de været i en stress-situation over en længere periode uden at få hjælp. Ofte er de kommet ind i en ond cirkel, hvor de bliver mere og mere bange for at være sammen med andre. Han eller hun isolerer sig i sin lejlighed og går

først ud efter mørkets frembrud. Bare det at købe en smøg kan være uoverkommeligt. Så kan man sidde en hel eftermiddag alene, og man tør ikke gå ud, for det er lyst og andre kan se én. Først når det bliver mørkt, kan man gå ned efter sine smøger. Det kan også være at man taber kontakten med sig selv, at man har svært ved at udtrykke sine følelser – især over for dem man er tæt på, veninder eller kammerater. I stedet får man en maske som de andre godt kan se, men som ingen får lov til at komme ind under. Og der er alt for få steder hvor man kan gå hen og bede om hjælp og behandling.

De unge ved også, at hvis man tager kontakt med det sociale system, skal man først visiteres, og det består i, at man skal fortælle om sit liv til én person, som fortæller det videre til en anden, som tager stilling til om man vil tage den pågældende i behandling eller ej. Et eller andet sted ved de unge godt, at hvis de skal igennem sådan en slags sortering, kan det ende med, at det problem de har fremlagt bliver vurderet som værende for lille – eller for stort.

Når man kommer indenfor i det psykiatriske system, gives der heller ikke en reel støtte. Der foregår derimod en klinisk observation, således at man fra lægelig side kan stille en diagnose, og når diagnosen er stillet, er der også lagt en behandlingsplan. Og planen er klassebestemt. Der findes en undersøgelse der påviser, at den støtte man får i det psykiatriske system, ikke primært er knyttet til det problem eller det symptom, man kommer med, men til ens sociale baggrund. Hvis man kommer fra mellemlagene eller fra overklassen, får man én slags samtale, men hvis man kommer fra arbejderklassen, får man stort set kun piller.

Nogle af de unge der kommer i Regnbuen har været på psykofarmaka i flere år. De føler, at livet er ved at gå i stykker, fordi de er i en kemisk spændetrøje, og den vil de gerne ud af. I Regnbuen møder de en stor solidaritet. Kalle og de andre frivillige går på gaden og på værtshusene og leder efter folk, hvis de pludselig bliver væk, fordi de er ved at gå til i stoffer eller druk.

Regnbuens folk får patienterne ud af de psykiatriske hospitaler. Regnbuens folk lærer de unge at spille spillet, som for eksempel at gemme pillen under tungen. De sørger for at hospitalerne giver den lovpligtige oplysning om virkningen af den medicin, de tvinger patienterne til at tage. De anklager socialcentrene og tvinger dem til at tage de tunge sager op, der ellers får lov til at ligge nederst i dyngen. De klager, hvis de finder der er noget forkert, og de er ekstremt grundige, for de ved, at den mindste fejl vil få deres fjender til at falde over dem. Og hverdagen er fuld af historier.

En dag kom der en fyr med sin kammerat, satte ham i en stol og sagde: „I må gøre noget!“ Så gik han igen, og tilbage sad en godt tyveårig fyr med blanke øjne og lignede en våd fugleunge. Han rystede over hele kroppen, og han havde en stor taske, der var fyldt med forskellige slags piller og gamle aviser.

To år tidligere havde den unge fyr været nødt til at lade sig indlægge på en psykiatrisk afdeling, fordi han fik anfald af angst som blev værre og værre. Han havde forelsket sig i en pige som han var enormt glad for, og hun var også glad for ham, men alligevel blev angsten større og større. Han havde derfor været indlagt et år, og derefter var han blevet udskrevet til distriktpsychiatrien, hvor han kom med jævne mellemrum for at få justeret sin medicin, men nu var han bange for, at hans kæreste ville gå fra ham, for han fik det jo ikke bedre. Tværtimod, syntes han, at det aldrig havde været så svært at leve. Der måtte ske et eller andet.

I løbet af de samtaler som han i den følgende tid førte med Kalle, kom det for dagen, at hans forældre var blevet skilt, da han var i puberteten. Det havde sat ham i en uoverkommelig loyalitetskonflikt, og da han samtidig mødte en pige som han var blevet glad for, kom spørgsmålet om hvorvidt han turde føle og elske, for tænk hvis nogen blev vrede på ham, fordi han turde elske, og det var den konflikt, der havde fyldt ham med angst, og derfor henvendte han sig til det psykiatriske system, men i det år han havde været indlagt var piller den

eneste støtte han fik, dertil lidt gruppeterapi og en snak med en psykolog en gang hver anden eller hver tredje måned, men det var helt klart, at de satsede på psykofarmaka.

I Regnbuen var det helt anderledes. I de første måneder gik han til samtale med Kalle én eller to gange om ugen, derefter blev det reduceret til én gang om ugen det næste halve år, efter et år gik han over til én samtale om måneden og trapede til sidst helt ned. For han blev rask, fik børn og har i dag en lille selvstændig servicevirksomhed.

Dertil kommer, at han er meget aktiv blandt de autonome. Det kan vel ikke undre, men på den måde har Ekstra Bladet faktisk ret, når det skriver, at Regnbuen opdrager de unge til at bekæmpe det bestående samfund.